

راهکار قانونی برای استرداد هدایای قبل و بعد از ازدواج چیست؟

قانون مدنی صرفاً وضعیت حقوقی هدایای قبل از عقد نکاح را روشن نموده و اشاره ای به هدایای پس از ازدواج نکرده است بدین جهت بایستی ماهیت حقوقی آنها را، تحت سایر عناوین قانونی مانند هبه جست و جو کرد. لذا در این وضعیت، تقدیم هدایا مشمول احکام هبه خواهد بود.

قانون مدنی صرفاً وضعیت حقوقی هدایای قبل از عقد نکاح را روشن نموده و اشاره ای به هدایای پس از ازدواج نکرده است بدین جهت بایستی ماهیت حقوقی آنها را، تحت سایر عناوین قانونی مانند هبه جست و جو کرد. لذا در این وضعیت، تقدیم هدایا مشمول احکام هبه خواهد بود.

به گزارش «تابناک» مطابق قانون مدنی هبه (هدیه) به قراردادی گفته می شود که به موجب آن یک نفر مالی را مجاناً به کس دیگری تملیک می کند. البته بعد از تقدیم مورد هبه، هدیه دهنده حق استرداد با بقای عین آنرا دارد، مگر در موارد ذیل:

1- در صورتی که هبه معوض بوده و عوض هم داده شده باشد.

2- در صورتی که موضوع هبه از ملکیت هبه گیرنده خارج شده یا متعلق حق غیر واقع شود، خواه غیر ارادی مانند اینکه وی، محجور شود؛ خواه اختیاری مثل اینکه مورد هبه به رهن داده شود.

3- در صورتی که در موضوع هبه تغییری حاصل شود. بطور مثال تکه پارچه ای کت و شلوار شود یا اینکه خانه کلنگی موضوع بخشش، تخریب و تبدیل به آپارتمانی دیگر شده باشد.

بنابراین چنانچه پس از عقد نکاح، هدایایی از طرف زوجین یا بستگان آنها به طرف دیگر تقدیم شود، تنها در موارد ذیل هدایا قابل مطالبه و استرداد خواهد بود:

الف) مال مورد هدیه باقی بوده و از بین نرفته باشد. به عنوان مثال چنانچه هدیه یک دستگاہ چرخ خیاطی بوده که از ناحیه زوج به زوجه اهدا شده و این وسیله در اثر آتش سوزی و امثال آن تلف شده باشد، قابل استرداد و مطالبه نخواهد بود.

در این فرض بر خلاف هدایای قبل از عقد که گفته شد، حتی قیمت آن نیز با وجود اینکه از نوع هدایای ذاتاً قابل نگاه داشتن است، قابل مطالبه نیست؛ چه بر اثر تقصیر خانواده زوجه تلف شده باشد و چه به دلیلی غیر از آن.

ب) در صورتی که هبه از نوع معوض نباشد و چنانچه از نوع معوض بوده باشد، عوض داده نشده باشد.

به عنوان مثال خانواده زوج شرط کنند که در قبال چرخ خیاطی که هدیه می کنند، یک دستگاہ ماشین ریش تراش دریافت کنند که در این صورت چنانچه چرخ خیاطی را داده و ریش تراش را تحویل گرفته باشند، بدیهی است که حق رجوع به چرخ خیاطی را نخواهند داشت.

وضعیت استرداد هزینه های متفرقه

نامزد ها پس از مشخص شدن قرار ازدواج در تدارک زندگی آینده خود، هزینه ها و مخارجی را متحمل می شوند؛ از قبیل هزینه های تالار، لباس و جشن ازدواج که توصیه اکید به ساده گیری برگزاری این مراسم ها نیز شده است. اینک پرسشی که در اینجا مطرح می شود، این است که اگر یکی از طرفین از ازدواج و نکاح امتناع کند، پرداخت این مخارج، قابل استرداد از طرف منصرف از ازدواج است یا خیر؟

گرچه باید گفت هیچ فردی را نمی توان به اجبار به همسری دیگری درآورد، لیکن استفاده از این حق قانونی نمی تواند موجب ورود ضرر و زیان به طرف دیگری شود و به موجب قاعده تسبیب، اگر موجبات زیان دیگری فراهم آمد، بدون داشتن اجبار برای ازدواج، طرف منصرف مکلف به جبران خسارت مادی و معنوی خواهد بود.

جاری بودن احکام هبه در نامزدی های منجر به ازدواج

نکته ای که در اینجا باید به آن اشاره کرد، این است که در مواردی که در دوران نامزدی هدایایی از ناحیه زن و شوهر آینده به یکدیگر داده می شود، چنانچه نامزدی منجر به وقوع عقد و ازدواج شود، احکام هبه (بخشش) نسبت به هدایای مزبور قابل اجرا است.

بر این اساس، هر یک از همسران با وجود شرایط اشاره شده، می توانند در صورت موجود بودن مال هبه شده در مالکیت طرف و عدم تغییر در آن، از بخشش خود رجوع کرده و آن را پس بگیرد.